

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนสังคตินิยมระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย
ของรัฐมีสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาสังคตินิยมระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคตินิยมเพื่อส่งเสริม
สุนทรียภาพ ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือสถาบันระดับอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคตินิยมจำนวนทั้งสิ้น 21 สถาบัน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

1. อาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาสังคตินิยมในสถาบันระดับอุดมศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคตินิยม 21 สถาบัน
2. อาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาสังคตินิยมในสถาบันระดับอุดมศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคตินิยมที่เลือกให้เป็นตัวแทน
ในแต่ละภูมิภาคโดยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 สถาบัน
3. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคตินิยม ดนตรีศึกษา และสุนทรียศาสตร์ โดยการเลือก
แบบเจาะจง จำนวน 3 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชิ้น ประกอบด้วย แบบสอบถามอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชา
สังคตินิยม, แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาสังคตินิยมที่คัดเลือกเป็นตัวแทนแต่ละ
ภูมิภาค แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคตินิยม ดนตรีศึกษา และสุนทรียศาสตร์ และ
แบบวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถามอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาสังคตินิยมซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิด
เลือกตอบ (Check List) และชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) พร้อมทั้งคำถามแบบ
ปลายเปิด (Open Ended) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ

ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนสังคตินิยม ใน 6 ด้าน คือ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระการเรียน กระบวนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล ด้านผู้เรียน และ ปัญหาต่างๆในการเรียนการสอนสังคตินิยม

2. แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาสังคตินิยมที่คัดเลือกเป็นตัวแทนแต่ละภูมิภาค เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด มีประเด็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคตินิยมที่ส่งเสริมสุนทรียภาพแก่ผู้เรียน และข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีศึกษา สังคตินิยม และสุนทรียศาสตร์ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด มีประเด็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคตินิยมที่ส่งเสริมสุนทรียภาพแก่ผู้เรียน และความคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่นๆ

4. แบบวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 21 ฉบับ โดยแนบของเปล่าติดแสตมป์ไปด้วยเพื่อการส่งคืนทางไปรษณีย์ และบางส่วนจัดส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E - mail) และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 21 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และในส่วนของแบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยวิธีทางสถิติ วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง และข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทั่วไปนำมาสรุปและจัดลำดับความถี่

การสังเคราะห์ข้อมูล

นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และทฤษฎีต่างๆ ทางด้านสุนทรียศึกษาที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคตินิยม โดยเน้นที่การส่งเสริมสุนทรียภาพของผู้เรียนโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยรูปแบบดังกล่าว แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น คือ 1) เป้าหมายของการศึกษา 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน 5) การวัดประเมินผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนสังคตินิยมระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลจากการสำรวจสภาพการเรียนการสอนสังคตินิยมในปัจจุบันและปัญหาที่พบในการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคตินิยมที่ส่งเสริมสุนทรียภาพแก่ผู้เรียน

ตอนที่ 1 ผลจากการสำรวจสภาพการเรียนการสอนสังคตินิยมในปัจจุบันและปัญหาที่พบในการเรียนการสอน

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 21 ท่านเมื่อพิจารณาจำนวนอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุพบว่า มีจำนวนอาจารย์ ในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวนมากที่สุด โดยคิดเป็น ร้อยละ 42.9 รองลงมาคืออาจารย์ ในช่วงอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็น ร้อยละ 33.3 เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถาบัน พบว่ามีจำนวนอาจารย์จากสถาบันกลุ่มมหาวิทยาลัย จำนวนมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคืออาจารย์จากสถาบันกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ คิดเป็นร้อยละ 38.1 และกลุ่มสถาบันเทคโนโลยีมีเพียง 1 สถาบัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.8 อาจารย์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาวุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 19 อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาทางดนตรีสูงสุด คือ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีศึกษา) คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาวุฒิการศึกษาทางดนตรีสูงสุด คือ คุชฎบัณฑิต (ดนตรีวิทยา) คิดเป็นร้อยละ 15 อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีคณะที่สังกัด คือ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมามีคณะที่สังกัด คือ คณะครุศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 14.3 อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสาขาที่สังกัด คือ สาขาดนตรีศึกษา และสาขาวิชาดนตรีซึ่งมีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 11.1 อาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนสังคตินิยมเป็นเวลา มากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.9 และอาจารย์ผู้มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.3

2. ด้านลักษณะทั่วไปของรายวิชา

ด้านลักษณะทั่วไปของรายวิชา พบว่าส่วนใหญ่ที่วิชาสังคีตนิยมถูกกำหนดให้เป็นวิชาเลือก คิดเป็นร้อยละ 76.2 รองลงมาคือ กำหนดให้เป็นวิชาบังคับเลือก คิดเป็นร้อยละ 19.0 และกำหนดให้เป็นวิชาบังคับเพียง 1 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ส่วนใหญ่ที่นั้นถูกกำหนดให้มีจำนวน 2 หน่วยกิต คิดเป็นร้อยละ 76.2 รองลงมาคือ 3 หน่วยกิต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 23.8 มีคณะที่สังกัดรายวิชาสังคีตนิยมส่วนใหญ่ คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งมีจำนวน 8 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาคือ คณะศิลปกรรมศาสตร์ เป็นจำนวน 5 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ระยะเวลาที่เปิดสอนวิชาสังคีตนิยมมีตั้งแต่ 4 ปี ไปจนถึงมากกว่า 30 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ คือ เปิดสอนมาเป็นเวลามากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.3 และรองลงมาคือเปิดสอนมาเป็นเวลา 9 , 15 และ 16 ปี ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากันคือร้อยละ 9.5 ในสถาบันต่างๆมีจำนวนอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคีตนิยมส่วนใหญ่ 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาคือ 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 19.0 มีจำนวนอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคีตนิยมที่เป็นอาจารย์ประจำส่วนใหญ่ 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 28.6 และมีจำนวนสถาบันที่ไม่มีอาจารย์พิเศษมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมาคือ มีอาจารย์พิเศษจำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.3

3. ด้านจุดประสงค์

จุดประสงค์รายวิชาสังคีตนิยมข้อที่ถูกกำหนดไว้มากที่สุด คือ ข้อที่ 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในเรื่ององค์ประกอบของดนตรี คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือข้อที่ 11) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในดนตรีและมีสุนทรียภาพ คิดเป็นร้อยละ 95.2 และวัตถุประสงค์ที่ถูกกำหนดไว้จำนวนน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 7) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิจารณ์ดนตรีได้ในระดับพื้นฐาน และเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ คิดเป็นร้อยละ 9.5 และวัตถุประสงค์ที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาได้ให้ค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับแรกคือวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในเรื่ององค์ประกอบของดนตรี รองลงมาคือวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องดนตรีและวงดนตรีประเภทต่างๆ

4. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้

เนื้อหาส่วนดนตรีตะวันตกในเรื่ององค์ประกอบดนตรีนั้น มีเนื้อหาที่สอนในสถาบันมากที่สุดคือ เนื้อหา เสียง จังหวะ ทำนอง คิดเป็นร้อยละ 100 เท่ากันรองลงมาคือ เสียงประสาน คิดเป็นร้อยละ 95.2 ส่วนเนื้อหาที่มีจำนวนสถาบันที่มีการสอนน้อยที่สุดคือ ระบบเสียง และรูปพรรณสัณฐาน คิดเป็นร้อยละ 57.1 เท่ากัน เรื่องประเภทของบทเพลงที่มีจำนวนสถาบันที่สอนมากที่สุดคือ Symphony คิดเป็นร้อยละ 95.2 รองลงมาคือ Concerto คิดเป็นร้อยละ 90.5 ส่วนเนื้อหาที่มีจำนวนสถาบันที่มีการสอนน้อยที่สุดคือ Cantata คิดเป็นร้อยละ 23.8 เรื่องประวัติ

ดนตรีตะวันตก ประวัติ ผู้ประพันธ์เพลง และ ผลงานที่มีจำนวนสถาบันที่สอนมากที่สุดคือ ยุค คลาสสิก และโรแมนติก คิดเป็นร้อยละ 100 เท่ากัน รองลงมาคือ ยุคบาโรก คิดเป็นร้อยละ 95.2 ส่วนเนื้อหาอื่นๆ ที่มีจำนวนสถาบันเปิดสอนมากที่สุดคือ เรื่องมารยาทในการเข้าชมการ แสดงดนตรี คิดเป็นร้อยละ 76.2 รองลงมาคือ หนทางสู่ความซาบซึ้งในดนตรี และ อิทธิพลของ ดนตรีต่อสังคม และมีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 71.4 ส่วนเนื้อหาอื่นๆ ที่มีจำนวนสถาบันเปิด สอนน้อยที่สุดคือ การพัฒนาการฟัง คิดเป็นร้อยละ 47.6 เนื้อหาส่วนดนตรีไทยที่มีจำนวน สถาบันที่สอนมากที่สุด คือ เรื่ององค์ประกอบดนตรี คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ เรื่องเครื่อง ดนตรี คิดเป็นร้อยละ 95.2 เนื้อหาส่วนดนตรีพื้นบ้าน ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสานและ ภาคใต้ ที่มีจำนวนสถาบันที่สอนมากที่สุด คือ เรื่ององค์ประกอบดนตรี เครื่องดนตรี ประเภท ของบทเพลง เนื้อหาส่วนดนตรีจีนที่มีจำนวนสถาบันที่สอนมากที่สุด คือ เรื่ององค์ประกอบของ ดนตรี และ เรื่องเครื่องดนตรี คิดเป็นร้อยละ 71.4 รองลงมาคือ วงดนตรีและประเภทของบท เพลง คิดเป็นร้อยละ 47.6 เนื้อหาส่วนดนตรีเกาหลี ที่มีจำนวนสถาบันที่สอนมากที่สุด คือ เรื่อง องค์ประกอบของดนตรี เครื่องดนตรี และ ประเภทของบทเพลง คิดเป็นร้อยละ 33.3 เท่ากัน รองลงมาคือ วงดนตรี ประวัติดนตรีแต่ละยุคสมัย คิดเป็นร้อยละ 19 เนื้อหาส่วนดนตรีญี่ปุ่นที่มี จำนวนสถาบันที่สอนมากที่สุด คือ เรื่ององค์ประกอบของดนตรี และ เครื่องดนตรี และคิดเป็น ร้อยละ 38.1 รองลงมาคือ วงดนตรี คิดเป็นร้อยละ 33.3 เนื้อหาส่วนดนตรีอาหรับที่มีจำนวน สถาบันที่สอนมากที่สุด คือเรื่ององค์ประกอบของดนตรี เครื่องดนตรี และ วงดนตรี คิดเป็นร้อย ละ 38.1 รองลงมาคือประเภทของบทเพลง คิดเป็นร้อยละ 33.3 เนื้อหาส่วนดนตรีละตินมีจำนวน สถาบันที่สอนมากที่สุด คือ เรื่ององค์ประกอบของดนตรี, ประเภทเครื่องดนตรี, วงดนตรี คิดเป็น ร้อยละ 23.8 เนื้อหาส่วนดนตรีอาฟริกันที่มีจำนวนสถาบันที่สอนมากที่สุด คือ เรื่ององค์ประกอบ ของดนตรี เครื่องดนตรี และวงดนตรี และคิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาคือ ประเภทของบท เพลง คิดเป็นร้อยละ 33.3 เนื้อหาดนตรีอินเดียที่มีจำนวนสถาบันที่สอนมากที่สุด คือ เรื่อง องค์ประกอบของดนตรี และ เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ วงดนตรี และประเภทของ บทเพลง คิดเป็นร้อยละ 47.6 มีระยะเวลาในการปรับปรุงเนื้อหาสังคีตนิยมในสถาบันส่วนใหญ่ คือ ปรับปรุงทุกๆ 3-4 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาคือ ปรับปรุงทุกๆ 1-2 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.8 ปีการศึกษาที่มีการปรับปรุงเนื้อหาสังคีตนิยมครั้งล่าสุดมากที่สุด คือ ปี 2551 และปี 2552 คิดเป็นร้อยละ 23.8 เท่ากัน รองลงมาคือ ปี 2553 คิดเป็นร้อยละ 19 อาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชามี ความเห็นว่าเนื้อหาสาระที่สอนอยู่ในปัจจุบันนั้นมีความเหมาะสม มีจำนวน 20 สถาบัน คิดเป็น ร้อยละ 95.2 และไม่เหมาะสมเพียง 1 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 4.8 โดยได้ให้เหตุผลว่าเนื้อหา สาระมากเกินไปสำหรับระยะเวลาเรียนที่มีน้อย

5. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาคการศึกษาที่เปิดสอนในสถาบันต่าง ๆ นั้น มีการเปิดสอนภาคการศึกษาปลายมากที่สุด โดยมีจำนวน 19 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 90.5 รองลงมาคือ ภาคการศึกษาดันมีจำนวน 18 สถาบันและ คิดเป็นร้อยละ 85.7 โดยมีการเปิดสอน 2 และ 3 ตอนเรียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ 1 ตอนเรียน คิดเป็นร้อยละ 19 มีการเปิดสอนวันพุธมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ วันอังคาร คิดเป็นร้อยละ 52.4 เวลาในการเรียนสังกัดนิยมในสถาบันต่าง ๆ นั้น มีการเปิดสอนมากที่สุดคือช่วงเวลา 13.00 - 15.00 น.คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 9.00 - 11.00 น. คิดเป็นร้อยละ 52.4 เวลาเรียนวิชาสังกัดนิยมทั้งหลักสูตรของสถาบัน ส่วนใหญ่ คือ 30 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ 32 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 19 พบว่าสถาบันส่วนใหญ่มีการแจกประมวลรายวิชาสังกัดนิยมให้แก่ผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 81 และ จำนวนสถาบันที่ไม่มีการแจกประมวลรายวิชาให้แก่ผู้เรียนเป็นส่วนน้อยนั้น คิดเป็นร้อยละ 19 วิธีสอนวิชาสังกัดนิยมที่สถาบันส่วนใหญ่ใช้สอน คือ การบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 95.2 กระบวนการสอนในชั้นเรียนที่มีระดับในการปฏิบัติที่มากที่สุดคือ การใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น การเปิดเพลง หรือ วิดีทัศน์ ซึ่งมีการปฏิบัติในระดับมาก ($M = 4.40$, $SD = 0.59$) รองลงมาคือ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นทางด้านความรู้สึกต่อบทเพลงที่ได้ยินมีการปฏิบัติในระดับมาก ($M = 4.00$, $SD = 0.79$)

6. ด้านสื่อการเรียนการสอน

พบว่าสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนสังกัดนิยมประเภทหนังสือภาษาไทยที่ใช้ในสถาบันส่วนใหญ่ คือสังกัดนิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก ผู้เขียน ณรุทธ์ สุทธจิตต์ คิดเป็นร้อยละ 81 รองลงมาคือสังกัดนิยม: ว่าด้วยดนตรีตะวันตก ผู้เขียน ไชแสง สุชะวัฒน์ คิดเป็นร้อยละ 76.2 หนังสือภาษาอังกฤษที่ใช้ในสถาบันส่วนใหญ่ คือ Music: An Appreciation ผู้เขียน Roger Kamien คิดเป็นร้อยละ 71.4 รองลงมาคือ The Enjoyment of Music ผู้เขียน Joseph Machlis คิดเป็นร้อยละ 38.1 สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนสังกัดนิยมที่ใช้ในสถาบันส่วนใหญ่ คือ เอกสารประกอบการสอน และ ชุดลำโพงขยายเสียง คิดเป็นร้อยละ 95.2 รองลงมาคือ แผ่นVCD หรือ DVDการแสดงดนตรี, เครื่องเล่น DVD หรือ VCD และเครื่องคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 90.5 เท่ากัน และที่ใช้ในสถาบันส่วนน้อยที่สุดคือ E - learning และคิดเป็นร้อยละ 28.6 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสังกัดนิยมส่วนใหญ่ต่อความเพียงพอของการเรียนการสอนนั้นคือ เห็นว่ามีสื่อการเรียนการสอนเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 71.4 และส่วนน้อยที่มีความเห็นว่ามีสื่อการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 28.6 และพบว่าสถาบันส่วนใหญ่ไม่มีแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเวลาเรียน เช่น ห้องสมุดดนตรี คิดเป็นร้อยละ 61.9

และสถาบันส่วนน้อยที่มีห้องสมุดดนตรี คิดเป็นร้อยละ 38.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของขนาดห้องเรียนกับจำนวนผู้เรียนในสถาบันส่วนใหญ่ นั่นคือ มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 61.9 ความคิดเห็นต่อระดับความสามารถในการเก็บเสียงรบกวนในสถาบันส่วนใหญ่ นั่นคือ เก็บเสียงได้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.4 ความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพของอุปกรณ์และสื่อต่างๆในสถาบันส่วนใหญ่ นั่นคือ มีคุณภาพปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.1 และความคิดเห็นที่น้อยที่สุดคือ คือ มีคุณภาพมาก คิดเป็นร้อยละ 42.9

7. ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนวิชาสังคีตนิยม

วิธีวัดผลการเรียนสังคีตนิยมในสถาบันส่วนใหญ่ คือ สอบปลายภาคและมอบหมายงานให้ค้นคว้า (รายงานย่อย) คิดเป็นร้อยละ 100 เท่ากัน รองลงมาคือ พฤติกรรมในการเข้าเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.9 ในสถาบันส่วนใหญ่มีการแจ้งเกณฑ์การประเมินให้ผู้เรียนรับรู้ก่อนการเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.2 และมีจำนวนสถาบันที่ไม่มีการแจ้งเกณฑ์การประเมินให้ผู้เรียนรับรู้ก่อนการเรียน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ในสถาบันส่วนใหญ่ไม่มีการประเมินด้านสุนทรียภาพ คิดเป็นร้อยละ 71.4 และมีจำนวนสถาบันที่มีการประเมินด้านสุนทรียภาพ คิดเป็นร้อยละ 28.6 โดยมีวิธีการประเมินจากการให้ผู้เรียนเขียนรายงานเกี่ยวกับการเข้ารับฟังการแสดงดนตรีสด และบรรยายความประทับใจจากการได้รับฟังการแสดงดนตรีนั้นๆ

8. ด้านผู้เรียน

จากการวิจัย พบว่า นิสิตนักศึกษามาจากกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คือ คณะวิทยาการจัดการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 52.4 และคณะวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 47.6 จำนวนผู้เรียน 1 ภาคเรียนโดยเฉลี่ยในสถาบันต่างๆนั้นส่วนใหญ่จะมี 120 และ 200 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 รองลงมาคือ 50, 60, 250, 300 และ 400 คนต่อ 1 ภาคเรียน คิดเป็นร้อยละ 9.5 เท่ากัน จำนวนผู้เรียนต่อ 1 ชั้นเรียนในสถาบันส่วนใหญ่ คือ 60 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาคือชั้นเรียนละ 100 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ระดับของความสนใจในการลงทะเบียนเรียนของผู้เรียนในสถาบันส่วนใหญ่ นั่นคือ ผู้เรียนสนใจลงทะเบียนเรียนพอดีกับจำนวนที่เปิดรับ คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ ผู้เรียนสนใจลงทะเบียนเรียนมากกว่าจำนวนที่เปิดรับและคิดเป็นร้อยละ 28.6 ระดับความสม่ำเสมอของการเข้าเรียนของผู้เรียนส่วนใหญ่ในสถาบันต่างๆ คือ ประมาณ 60% ของผู้เรียนเข้าเรียนสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมาคือ ประมาณ 80% ของผู้เรียนเข้าเรียนสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 47.6 ระดับความตรงต่อเวลาของผู้เรียนส่วนใหญ่ในสถาบันต่างๆ มีระดับผู้เรียนส่วนใหญ่มาเรียนสายไม่เกิน 10 นาที คิดเป็นร้อยละ 71.4 รองลงมาคือ ผู้เรียนส่วนใหญ่มาเรียนตรงเวลาและคิดเป็นร้อยละ 19 ระดับความสนใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับ

มอบหมายของผู้เรียนส่วนใหญ่ในสถาบันต่าง ๆ นั้น มีผู้เรียนส่วนใหญ่ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ครบเล็กน้อยเป็นจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 71.4 รองลงมาคือ ผู้เรียนส่วนใหญ่ส่งงานที่ได้รับมอบหมายทุกชิ้น คิดเป็นร้อยละ 28.6 ระดับสมาธิของผู้เรียนส่วนใหญ่ในการฟังบทเพลงที่ใช้เป็นสื่อในสถาบันต่าง ๆ นั้น มีผู้เรียนส่วนใหญ่ตั้งใจฟังเพลงและคุยกันเล็กน้อยไม่ปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆในขณะที่เรียนเป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาคือ ผู้เรียนส่วนใหญ่ตั้งใจฟังเพลงและไม่คุยกันหรือไม่ปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆในขณะที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ระดับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าดนตรีทางสุนทรียภาพของผู้เรียนส่วนใหญ่ในสถาบันต่าง ๆ นั้น มีผู้เรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับปานกลาง ครูต้องคอยกระตุ้น คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ ผู้เรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นมาก มีความกระตือรือร้น คิดเป็นร้อยละ 28.6

9. ปัญหาในการเรียนการสอนสังคีตนิยมในปัจจุบัน

ปัญหาที่พบในการเรียนการสอนสังคีตนิยมในปัจจุบัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไปในด้านต่างๆมากที่สุดเรียงลำดับตามหัวข้อได้ดังนี้ ด้านจุดประสงค์คือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้สูงเกินกว่าที่จะสัมฤทธิ์ผลได้ภายใน 1 ภาคการศึกษา ด้านเนื้อหาสาระการเรียนคือเนื้อหาและรายละเอียดมากเกินไปที่จะสอนได้ครบถ้วนภายใน 1 ภาคการศึกษา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนคือเวลาที่ใช้ในการสอนในแต่ละภาคการศึกษามีไม่เพียงพอ ด้านสื่อการเรียนการสอนคือคุณภาพของสื่อคุณภาพของเสียงยังไม่ดีพอที่จะให้เกิดความซาบซึ้งได้เต็มที่ ด้านการวัดผลประเมินผลคือมีจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับผลทางด้านสุนทรียภาพแต่การประเมินผลก็ยังไม่สามารถบอกได้แน่ชัดว่าผู้เรียนประสบผลทางสุนทรียภาพหรือไม่ และด้านผู้เรียนคือนักศึกษาบางกลุ่มไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาแต่ต้องมาเรียนเพราะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและนักศึกษาเข้าเรียนไม่สม่ำเสมอ

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคีตนิยมที่ส่งเสริมสุนทรียภาพแก่ผู้เรียน

1. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนวิชาสังคีตนิยม คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งในดนตรีในฐานะของผู้ฟังและเป็นผู้ฟังที่มีคุณภาพ

1.2 เพื่อเป็นการเปิดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเลือกในสิ่งที่ชอบและสนใจต่อไปด้วยตนเองหลังจากจบหลักสูตรไปแล้ว

1.3 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาสังคีตนิยม ควรกำหนดให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการฟัง และความซาบซึ้งในดนตรีหรือเห็นคุณค่าทางสุนทรียภาพ

1.3.1 จุดประสงค์ด้านความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบพื้นฐานของดนตรี
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดนตรีในรูปแบบต่างๆ
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจความแตกต่างของดนตรีในแต่ละยุคสมัย
- 4) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์และสไตล์ของดนตรีในยุคต่างๆ

1.3.2 จุดประสงค์ด้านทักษะ ประกอบด้วย

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการรับรู้โดยการฟัง
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฟังและแยกแยะความแตกต่างของดนตรีแต่ละสไตล์

1.3.3 จุดประสงค์ด้านความซาบซึ้งหรือเจตคติ ประกอบด้วย

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ทางสุนทรียะ
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีและสุนทรียภาพ
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของมนุษยชาติ

2. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้

2.1 การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้สังคีตนิยมควรพิจารณาจากความเป็นดนตรีที่มีแบบแผน เป็นรูปแบบที่ชัดเจน เช่น ดนตรีคลาสสิก ซึ่งควรให้เรียนทั้งส่วนดนตรีตะวันตกที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก และดนตรีที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตก คือในภูมิภาคอื่นๆ ที่สำคัญ และรูปแบบของเนื้อหาแต่ละส่วน มี 3 ด้านคือ

- 1) ด้านความรู้ ประกอบด้วย องค์ประกอบของดนตรี รูปแบบของดนตรี

2) ด้านความเข้าใจ ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์กับรูปแบบของดนตรีในแต่ละยุคสมัย

3) ด้านความซาบซึ้ง ประกอบด้วย หนทางในการเข้าถึงความงามของดนตรี แต่ละประเภท สุนทรียะของดนตรีแต่ละประเภท รายละเอียดของเนื้อหา มีดังนี้

2.2 บทนำ ประกอบด้วย

2.2.1 การฟังและความซาบซึ้งในดนตรี การพัฒนาการรับรู้โดยการฟัง อุปสรรคของความรูสึกซาบซึ้งในดนตรี

2.2.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการฟังดนตรี: ส่วนประกอบของดนตรี การแสดงดนตรีหลักในการชมการแสดง

2.2.3 ดนตรีประเภทต่างๆทั่วโลก: ดนตรีประจำชาติ ดนตรีพื้นเมือง

2.3 เนื้อหาส่วนดนตรีตะวันตก ประกอบด้วย

2.3.1 องค์ประกอบของดนตรี: เสียง ทำนอง จังหวะเสียงประสาน รูปพรรณ ระบบเสียงสี่ส้น ลักษณะของเสียง รูปแบบดนตรี

2.3.2 ประเภทของบทเพลง: ซิมโฟนี ดนตรีบรรยายเรื่องราว คอนแชร์โต เซมเบอร์มิวสิก โซนาตา โอเปร่า บัลเลต์ แมส เรควิเอม ออราทอรีโอ แคนตาดา บทเพลงชุด บทเพลงเปียโน ดนตรีแจ๊ส ละครเพลงบรอดเวย์ โดยสอดแทรกเนื้อหาสุนทรียะของดนตรีแต่ละประเภทไว้ด้วยเสมอ

2.3.3 ประวัติศาสตร์ดนตรีกับรูปแบบของดนตรีในแต่ละยุคสมัย ประกอบด้วย ยุคโบราณ ยุคกลาง ยุคเรเนสซองส์ ยุคบาโรค ยุคคลาสสิก ยุคโรแมนติก ยุคอิมเพรสชันนิสติกส์ยุคศตวรรษที่ 20

2.3.4 นักประพันธ์ดนตรีเอกในแต่ละยุค และผลงานที่สำคัญ โดยสอดแทรกเนื้อหาสุนทรียะของดนตรีแต่ละยุคสมัยไว้ด้วยเสมอ

2.4 เนื้อหาส่วนดนตรีโลก ประกอบด้วย

2.4.1 แนวทางการศึกษาดนตรีโลก ภูมิศาสตร์วัฒนธรรมดนตรีโลก บทบาทหน้าที่ของดนตรีโลกจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

2.4.2 ดนตรีในภูมิภาคต่างๆ ดนตรีเอเชียใต้ ดนตรีเอเชียตะวันออก ดนตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดนตรีตะวันออกกลาง ดนตรีแอฟริกา โดยมีหัวข้อ ประวัติดนตรี เครื่องดนตรี การประสมวง และสุนทรียะของดนตรีในแต่ละภูมิภาค

2.5 เนื้อหาดนตรีไทย โดยมีหัวข้อ ประวัติดนตรีไทย เครื่องดนตรีไทยและการประสมวงประเภทของเพลงไทย และสุนทรียะของดนตรีไทย

2.6 เนื้อหาดนตรีพื้นเมืองไทย โดยมีหัวข้อ เครื่องดนตรีพื้นเมือง ลักษณะดนตรีพื้นเมืองประเภทดนตรีพื้นเมืองไทย และสุนทรียะของดนตรีพื้นเมืองไทย

2.7 บทสรุป: ภาพรวมของดนตรี ดนตรีและมนุษยชาติ การฟังเพื่อความซาบซึ้งในดนตรี และแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อไป

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

3.1 วิธีการสอนที่เหมาะสม

สำหรับผู้เรียนกลุ่มใหญ่

- 1) การบรรยาย
- 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3) การทำรายงาน
- 4) การทัศนศึกษา: การชมการแสดงดนตรี (อย่างน้อยภาคการเรียนละ 1 ครั้ง)

สำหรับผู้เรียนกลุ่มเล็ก

- 1) การบรรยาย
- 2) การอภิปราย
- 3) การวิจารณ์
- 4) การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 5) การทำรายงาน
- 6) การทัศนศึกษา: การชมการแสดงดนตรี (อย่างน้อยภาคการเรียนละ 1 - 2 ครั้ง)

3.2 ขั้นตอนการสอนที่เหมาะสมกับการสอนสังคีตนิยม

สำหรับผู้เรียนกลุ่มใหญ่

1) ขั้นเตรียมความรู้ คือ การบรรยายถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีนั้น ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบ รูปแบบ และประวัติศาสตร์ แต่ละส่วนที่แยกย่อยเสียก่อน และหลังจากนั้นให้ผู้เรียนได้ฟังเพลงตัวอย่างเพื่อรับรู้องค์ประกอบเหล่านั้น เป็นการฟังในเชิงปริมาณ

2) ขั้นเตรียมการ คือ การให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการสัมผัสดนตรีที่รับรู้โดยการฟังซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟังเพลงและรับรู้โดยรวมถึงบทเพลงนั้นโดยเฉพาะ ฟังด้วยความรู้สึกหรือการตอบสนองต่อบทเพลงโดยตรง โดยที่ไม่ต้องคิดวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบหรือความรู้บริบทอื่นๆ หรือความคิดของคนอื่น เป็นการฟังเชิงคุณภาพ ขั้นนี้อาจกระทำได้ไม่บ่อยนัก เพราะเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาพอสมควร

3) ขั้นที่ผู้สอนจะนำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการฟังบทเพลงโดยที่ประมวลทุกอย่างที่ผู้เรียนได้รับรู้ ทั้งความรู้เรื่ององค์ประกอบ รูปแบบ ที่มาที่ไป ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยรับรู้โดยรวมทั้งหมดและสามารถแยกย่อยได้ว่าแต่ละส่วนนั้นเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร เช่น ให้ผู้เรียนฟังเพลงบรรเลงเปียโนจากยุคโรแมนติกแล้วให้ผู้เรียนฟังเสียงเปียโนที่บรรเลงจังหวะ ซ้ำเร็ว ท่วงทำนอง ฟังรูปแบบเพลง แล้วเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แนวคิดที่เกี่ยวข้องเช่นแนวคิดในยุคโรแมนติกเป็นอย่างไร แตกต่างจากยุคอื่นๆอย่างไร การสอนในขั้นนี้ครูจะมีบทบาทมากกว่าที่จะให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น โดยครูควรชี้แนะและอธิบายเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนได้หลักในการตัดสินใจประเมินผลงานเพลงด้วยตนเองต่อไป

สำหรับผู้เรียนกลุ่มเล็ก

1) ขั้นเตรียมความรู้ คือ การบรรยายถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีนั้นแต่ละส่วนที่แยกย่อยเสียก่อน ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบ รูปแบบและประวัติศาสตร์ และหลังจากนั้นให้ผู้เรียนได้ฟังเพลงตัวอย่างเพื่อรับรู้องค์ประกอบเหล่านั้น เป็นการฟังในเชิงปริมาณ

2) ขั้นเตรียมการ คือ การให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการสัมผัสงานศิลปะ ซึ่งในที่นี้คือ โสตศิลป์หรือดนตรีที่รับรู้โดยการฟัง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟังเพลง และรับรู้โดยรวมถึงบทเพลงนั้นโดยเฉพาะ ฟังด้วยความรู้สึกหรือการตอบสนองต่อบทเพลงโดยตรง โดยที่ไม่ต้องคิดวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบหรือความรู้ เพียงแต่ฟังและแสดงความคิดเห็นต่อดนตรีที่ได้ฟัง โดยไม่คำนึงถึงบริบทอื่นๆ หรือความคิดของคนอื่น เป็นการฟังเชิงคุณภาพ

ซึ่งการบรรยายคุณภาพโดยรวม มีสองขั้นตอนคือ

- 1) การตีความของส่วนต่างๆ
- 2) การประเมินค่าทางสุนทรียภาพ

ขั้นตอนนี้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงออกความคิดเห็นของตนเองอย่างจริงจังเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกความซาบซึ้งในดนตรีต่อไป

3) เป็นขั้นที่ผู้สอนจะนำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการฟังบทเพลงโดยที่ประมวลทุกอย่างที่ผู้เรียนได้รับรู้ ทั้งความรู้เรื่ององค์ประกอบ รูปแบบ ที่มาที่ไป ประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้อง โดยรับรู้โดยรวมทั้งหมดและสามารถแยกย่อยได้ว่าแต่ละส่วนนั้นเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร เช่น ให้ผู้เรียนฟังเพลงบรรเลงเปียโนจากยุคโรแมนติก แล้วให้ผู้เรียนฟังเสียงเปียโนที่บรรเลงจังหวะ ซ้ำเร็ว ท่วงทำนอง ฟังรูปแบบเพลงแล้วเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แนวคิดที่เกี่ยวข้อง เช่นแนวคิดในยุคโรแมนติกเป็นอย่างไร แตกต่างจากยุคอื่นๆอย่างไร เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรับรู้ถึงภาพรวมของบทเพลงนี้ทั้งหมดแล้วตัดสินใจประเมินผลงานเพลงนั้นด้วยความรู้แจ้งและเกิดความซาบซึ้งรู้คุณค่าเฉพาะของบทเพลงนั้นๆ ในที่สุด ซึ่ง

สำหรับผู้เรียนกลุ่มเล็กนี้ผู้เรียนจะมีบทบาทในส่วนนี้ค่อนข้างมาก ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการรับรู้ และแสดงออกความคิดเห็นด้านความรู้สึกได้เต็มที่

4) กระบวนการเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ประกอบด้วย การรับรู้ในด้วงงานศิลปะ การอธิบายผลงานศิลปะ การเข้าถึงคุณภาพของงาน วิเคราะห์สาระของงาน และการตัดสินคุณภาพด้านความงาม เป็นสิ่งสำคัญของกระบวนการเกิดความซาบซึ้งในศิลปะ และยังเป็นตัวบ่งชี้ว่าผู้ชมมีความซาบซึ้งต่อผลงานนั้นอย่างไร

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

4.1 บทเพลง คือ สื่อสุนทรียวัตถุ เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนสังคีตนิยม จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ

4.2 มีเกณฑ์ในการเลือกบทเพลงจากสาระการเรียน และ เกณฑ์ทางสุนทรียะ คือ

- 1) บทเพลงที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละสาระการเรียน
- 2) บทเพลงที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึก อารมณ์แก่ผู้ฟัง
- 3) บทเพลงที่มีความโดดเด่นในแต่ละยุคสมัย หรือบ่งบอกสไตล์ได้ชัดเจน
- 4) บทเพลงที่แสดงออกถึงความมุ่งหมาย หรือทัศนคติของผู้ประพันธ์ได้

4.3 หนังสือเอกสารที่สามารถนำมาใช้ประกอบประกอบการบรรยาย ได้แก่

4.3.1 หนังสือภาษาไทย

1) สังคีตนิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก	ผู้เขียน ฌูรท์ สุทริจิตต์
2) สังคีตนิยม: ว่าด้วยดนตรีตะวันตก	ผู้เขียน ไชแสง สุขะวัณณะ
3) สังคีตนิยม ว่าด้วยดนตรีไทย	ผู้เขียน เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี
4) ดุริยางคศิลป์ตะวันตก (เบื้องต้น)	ผู้เขียน โกวิท ษัษฐิติ
5) สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีคลาสสิก	ผู้เขียน สมโภช รอดบุญ
6) ดนตรีไทยในวัฒนธรรมไทย	ผู้เขียน สุรพล สุวรรณ
7) วรรณคดีเพลง	ผู้เขียน ดวงใจ อมาตยกุล
8) สังคีตคีตกวีเอกของโลก ยุคคลาสสิก	ผู้เขียน ฌูรท์ สุทริจิตต์

4.3.2 หนังสือภาษาอังกฤษ

1) History of Western Music	by Hugh M. Miller
2) Introduction to Music	by Hugh M. Miller
3) Music: An Appreciation (9 th Ed) by Roger Kamien	
4) The Understanding of Music	by Charles Hoffer
5) Music: It's Story in the West	by Alan Kendall

6) The Enjoyment of Music by Joseph Machis

4.3.3 นิตยสาร หรือ วารสาร

- 1) เพลงดนตรี
- 2) The Rolling Stone
- 3) MOJO
- 4) Rhythm Section

4.4 คุณภาพของเสียง ระบบเสียงต้องสมบูรณ์ที่ไม่ทำให้คุณภาพความงดงามของบทเพลงที่เป็นสื่อ่นั้นเสียคุณภาพไป เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้อย่างละเอียดต่าง ๆ อย่างชัดเจน และเกิดความพึงพอใจในดนตรีนั้น

4.5 ควรมีความหลากหลายในการใช้สื่อ ทั้งเสียง และภาพ อาจใช้สไลด์ประกอบการบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่เห็นได้ชัดเจนและเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น และเห็นดนตรีเป็นรูปธรรมมากขึ้น

4.6 ใช้สื่ออินเตอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์โดยแนะแนวทางให้ผู้เรียนศึกษาต่อจากเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น Youtube, Vimeo ที่มีบันทึกการแสดงดนตรีให้ศึกษามากมาย มีความทันสมัยเข้าถึงง่าย และยังสามารถใช้ในชั้นเรียนได้ดี

4.7 สร้าง E - learning สำหรับผู้เรียนวิชานี้ให้ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกชั้นเรียนและทบทวน บทเรียนได้ตลอดเวลา และเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

5. การวัดผลประเมินผล

5.1 การวัดและประเมินผลควรเป็นการวัดและประเมินผลที่มีรูปแบบการประเมินที่ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่ผู้สอนได้ตั้งไว้ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านต่าง ๆ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติ โดยมีการออกแบบเครื่องมือวัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น

การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับวิชาสังคีตนิยม ได้แก่

สำหรับผู้เรียนกลุ่มใหญ่

- 1) ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย
- 2) แบบทดสอบการฟัง เป็นการฟังในด้านสาระความรู้ การแยกแยะองค์ประกอบพื้นฐานหรือวัดความเข้าใจในรูปแบบดนตรีต่าง ๆ

3) รายงาน จากการฟังเพลงหรือเข้าชมการแสดงดนตรี โดยบรรยายในหัวข้อที่เกี่ยวกับ บรรยายภาค ลักษณะของผู้แสดงและผู้ชม ลักษณะของการแสดงหรือบทเพลง เนื้อหาของเพลง ความรู้สึกที่ได้รับจากการฟังเพลง ความประทับใจที่ได้รับจากการไปชมคอนเสิร์ต

สำหรับผู้เรียนกลุ่มเล็ก

1) ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย

2) แบบทดสอบการฟัง เชิงปริมาณ เป็นการฟังในด้านสาระความรู้ การแยกแยะองค์ประกอบ พื้นฐาน หรือวัดความเข้าใจในรูปแบบดนตรีต่างๆ

3) แบบทดสอบการฟัง เชิงคุณภาพ เป็นการฟังในด้านการรับรู้ทางความรู้สึกแล้วแสดงออก โดยการใช้ถ้อยคำบรรยาย ใช้คำศัพท์ทางดนตรีที่เหมาะสม

4) รายงาน จากการฟังเพลงหรือเข้าชมการแสดงดนตรี โดยบรรยายในหัวข้อที่เกี่ยวกับ บรรยายภาค ลักษณะของผู้แสดงและผู้ชม ลักษณะของการแสดงหรือบทเพลง เนื้อหาของเพลง ความรู้สึกที่ได้รับจากการฟังเพลง ความประทับใจที่ได้รับจากการไปชมคอนเสิร์ต

5.2 สามารถประเมินผลด้านสุนทรียภาพจากการแสดงความคิดเห็นในกระดานแสดงความคิดเห็นในเว็บไซต์หรือ Webboard ที่สร้างขึ้นสำหรับผู้เรียนวิชาสังคีตนิยมโดยเฉพาะได้ จะทำให้ทราบถึงภาพรวมของปฏิกิริยาของผู้เรียนที่มีต่อดนตรีและการเรียนการสอนด้วย

5.3 การประเมินด้านพฤติกรรมในการเข้าเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงเจตคติที่มีต่อวิชาและการเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนสังคีตนิยมระดับอุดมศึกษาใน มหาวิทยาลัยของรัฐ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลจากการสำรวจสภาพการเรียนการสอนสังคีตนิยมในปัจจุบันและปัญหาที่พบในการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคีตนิยมที่ส่งเสริมสุนทรียภาพแก่ผู้เรียน

ซึ่งมีรายละเอียดของการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการเรียนการสอนวิชาสังคีตนิยมระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสังคีตนิยมส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคืออายุมากกว่า 50 ปี และอาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนสังคีตนิยมมาเป็นเวลามากกว่า 15 ปี และมีอาจารย์ส่วนน้อยที่มีประสบการณ์สอนไม่เกิน 5 ปี และอาจารย์

ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในด้านดนตรีโดยตรง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้ในด้านดนตรีและมีประสบการณ์ในการสอนมากและสั่งสมความเชี่ยวชาญในการสอนมาเป็นเวลานานพอสมควร ส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างดี แต่อีกด้านคืออาจารย์ผู้มีประสบการณ์รุ่นแรกๆนี้มีอายุงานอีกไม่มากนัก จึงจำเป็นที่อาจารย์รุ่นหลังควรพัฒนาตนเองให้มีประสบการณ์ความรู้เพียงพอ เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเป็นผู้สอนและผู้รับผิดชอบรายวิชาในอนาคตต่อจากอาจารย์ในช่วงปัจจุบันนี้

1.2 ลักษณะทั่วไปของรายวิชา

จากการวิจัยพบว่า รายวิชาสังคีตนิยมนี้ถูกกำหนดให้เป็นวิชาเลือก ส่วนใหญ่มีจำนวน 2 หน่วยกิต ส่วนใหญ่สังกัดอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รองลงมาคือคณะศิลปกรรมศาสตร์ และส่วนใหญ่เป็นสถาบันที่มีหลักสูตรดนตรี จึงส่งผลให้มีจำนวนอาจารย์ผู้สอนที่เพียงพอ และส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาในด้านจำนวนผู้สอนมากขึ้นจากงานวิจัยของ สมพงษ์ วงษ์ดี (2541) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสอนสังคีตนิยมในมหาวิทยาลัยภาคเหนือแล้วพบว่ามีจำนวนอาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพอ

1.3 สภาพการจัดการเรียนรู้สังคีตนิยมระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ในส่วนการจัดการเรียนรู้สังคีตนิยมระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านจุดประสงค์, ด้านเนื้อหาสาระ, ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน, ด้านสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน, ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ด้านจุดประสงค์

จากการวิจัยพบว่า จุดประสงค์ข้อที่ถูกกำหนดไว้มากที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในเรื่ององค์ประกอบของดนตรี วัดจุดประสงค์ที่ถูกกำหนดไว้จำนวนน้อยที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิจารณ์ดนตรีได้ในระดับพื้นฐาน และเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ส่วนวัดจุดประสงค์ที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาได้ให้ค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับแรกคือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในเรื่ององค์ประกอบของดนตรี รองลงมาคือเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องดนตรีและวงดนตรีประเภทต่างๆ ดังนั้นจากงานวิจัยจะเห็นว่ามีการกำหนดจุดประสงค์ด้านความรู้เป็นหลัก ส่วนด้านเจตคติหรือด้านความซาบซึ้งนั้นเป็นจุดประสงค์รอง แต่หากพิจารณาจากชื่อวิชา Music Appreciation ที่หมายความว่า ความซาบซึ้งในดนตรี เพราะฉะนั้นความซาบซึ้งรู้คุณค่าในดนตรีจึงน่าจะเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการเรียนการสอนวิชานี้ ที่แต่ละสถาบันและผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับผลการเรียนรู้ด้านความซาบซึ้งให้มากขึ้น แต่เนื่องจากกระบวนการสู่ความซาบซึ้งนั้นเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนใน

ตัวเอง และต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาพอสมควร ดังนั้นเวลาเรียนตามหลักสูตรจึงไม่เพียงพอที่จะให้ผู้เรียนเกิดผลด้านความซาบซึ้งอย่างเต็มที่ และความซาบซึ้งนั้นก็ยังมีพื้นฐานจากความรู้ความเข้าใจ จึงจำเป็นที่จะกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระสำคัญของดนตรีให้ครบถ้วน รวมไปถึงให้ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง มีประสบการณ์ในการสัมผัสดนตรีที่นำไปสู่ผลด้านเจตคติ คือความซาบซึ้งต่อไป

1.3.2 ด้านเนื้อหาสาระ

ในการอภิปรายผลด้านเนื้อหาสาระดนตรีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากทฤษฎีต่างๆ ตำราเรียน และรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าด้านเนื้อหาในการเรียนการสอนในสถาบันส่วนใหญ่เน้นมีความครบถ้วนตามหลักการ คือ สอนทั้งดนตรีตะวันตกและดนตรีที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตก ในส่วนเนื้อหานั้นมีการสอนเรื่ององค์ประกอบดนตรี รูปแบบดนตรีต่างๆ บทประพันธ์ และหนทางสู่ความซาบซึ้งในดนตรี ซึ่งในแต่ละสถาบันไม่มีความแตกต่างในด้านเนื้อหาสาระการเรียนเหล่านี้มากนัก แต่มีจุดที่น่าสนใจเกิดและมีความน่าสนใจและต้องการนำเสนอ ดังนี้

จากการวิจัยพบว่า มีบางสถาบันที่ไม่ได้สอนเรื่องหนทางสู่ความซาบซึ้งในดนตรี และการพัฒนาการฟัง ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สำคัญและนำไปสู่ผลทางด้านสุนทรียภาพของผู้เรียน ดังนั้นจึงไม่ควรละเลยในเนื้อหาส่วนนี้ นอกจากนั้นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีที่อยู่ในสังคมหรือในท้องถิ่นของผู้เรียนเองก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะผู้เรียนจะได้สัมผัสกับดนตรีที่อยู่รอบๆ ตัวโดยตรง ทำให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่ความซาบซึ้งรู้คุณค่าในดนตรีในที่สุด และควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาดนตรีโลก ที่จะป็นสื่อนำไปสู่การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติที่ต่างเผ่าพันธุ์กันได้ในโลกที่กว้างใหญ่และแบ่งแยกนี้ ให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน (Huang, 1997) ผู้เรียนควรได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของดนตรีที่มีต่อสังคมด้วย

1.3.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่าในสถาบันส่วนใหญ่มีจำนวนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ 60 คน รองลงมาคือ 100 คน ซึ่งทำให้ต้องใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก แต่กระบวนการสอนที่นำไปสู่ความซาบซึ้งนั้นมีการแสดงความคิดเห็น การบรรยาย การตีความ และการวิจารณ์ร่วมด้วย (Per O. Johansen อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543) จึงเป็นไปได้ยากที่จะให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนในกิจกรรมนี้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรหาวิธีการให้ผู้เรียนได้แสดงออกความคิดเห็นเหล่านั้นเท่าที่เป็นไปได้ อาจเป็นการแสดงความคิดเห็นในชั่วโมงเรียนหรือเป็นการมอบหมายงานให้ค้นคว้าเพิ่มเติม และการให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับดนตรีที่แสดงสดให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับดนตรีนั้นเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิด

สุนทรียภาพทางดนตรีได้โดยตรง (จรียา เหนียนเฉลย, 2546) แต่จากการวิจัยพบว่าบางสถาบันไม่ได้มีสาขาวิชาดนตรี จึงส่งผลให้ไม่มีโอกาสในการให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมการแสดงดนตรีที่สถาบันที่มีสาขาวิชาดนตรีมักจะจัดขึ้นเป็นประจำดังนั้นครูผู้สอนอาจจัดให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมฟังเพลงเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทดแทนได้ หรือติดต่อประสานงานกับสถาบันที่ใกล้เคียงที่มีสาขาดนตรีและให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมฟังการแสดงดนตรีนั้น ซึ่งทางสถาบันควรให้การสนับสนุนในเรื่องการเดินทาง

1.3.4 ด้านสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่าสื่ออุปกรณ์ที่สำคัญในการเรียนการสอนสังคีตนิยมคือ เครื่องเสียงซึ่งรวมไปถึงสภาพของห้องเรียนที่ส่งผลต่อระบบเสียงด้วย จึงควรมีห้องเรียนสำหรับวิชาสังคีตนิยมโดยเฉพาะ หรือห้องเรียนที่มีคุณสมบัติด้านระบบเสียงที่ดี เก็บเสียงสะท้อนได้ดี เก็บเสียงรบกวนทั้งจากภายในสู่ภายนอก และป้องกันเสียงรบกวนจากภายนอกได้ ซึ่งจากแบบสอบถามในสถาบันส่วนใหญ่มีคุณภาพของสื่ออยู่ในระดับปานกลาง และมีหลายสถาบันที่ห้องเรียนเป็นห้องเรียนธรรมดา ไม่มีระบบเสียงที่เหมาะสม ทางสถาบันต่างๆจึงควรจัดหาห้องเรียนที่มีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนวิชาสังคีตนิยมที่เน้นการฟังเพื่อคุณภาพเสียงที่ดี ผู้เรียนจะได้สัมผัสความงามของดนตรีได้อย่างสมบูรณ์

1.3.5 ด้านการวัดผลประเมินผล

จากการวิจัยพบว่า มีสถาบันเพียงส่วนน้อยที่มีการประเมินผลด้านสุนทรียภาพซึ่งกระทำได้อย่าง เพราะไม่สามารถวัดความรู้สึกความซาบซึ้งได้โดยตรง ครูผู้สอนจึงควรมีวิธีการประเมินจากการแสดงออกผ่านทางคำพูดหรือพฤติกรรมที่ฟังประสงค์ เช่น ถ้อยคำที่แสดงถึงการรู้คุณค่าในดนตรีที่มีต่อตนเองและมีต่อสังคม หรือ ให้เขียนรายงานบรรยายความรู้สึก หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมฟังการแสดงดนตรี หรือจากเพลงที่มอบหมายให้ฟัง เป็นต้น

1.3.6 ด้านผู้เรียน

จากการวิจัยพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสังคีตนิยมนี้ นั้น มาจากต่างสาขาวิชาและส่วนใหญ่ไม่ได้มีพื้นฐานทางดนตรี และพบว่าผู้เรียนบางกลุ่มมาเรียนเพราะคาดหวังผลการเรียนที่ดีมากกว่าความรู้และประสบการณ์ที่จะได้รับ และมีบางส่วนที่จำเป็นต้องมาเรียนเพราะเป็นวิชาในหลักสูตร จึงทำให้ขาดกระตือรือร้นในการเรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องดำเนินการสอนให้น่าสนใจ ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจในการเรียนของผู้เรียนในปัจจุบัน ใช้สื่ออินเตอร์เน็ตมาช่วยในการสอนเพราะผู้เรียนในยุคปัจจุบันมีความถนัดและความสนใจในสื่ออินเตอร์เน็ตมาก ส่วนผู้เรียนก็ต้องมีความกระตือรือร้นในการเรียนให้มาก มีสมาธิเนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง และการได้ยินเป็นการรับรู้ที่ต้องใช้ สมาธิและทักษะการฟังสูง

ดนตรีเป็นศิลปะที่เกี่ยวกับเวลาและเสียง คือเกิดเสียงขึ้นแล้วผ่านไปทำให้คงที่แล้วมองดูอย่างงานศิลปะแขนงอื่นไม่ได้ ดังนั้นความจำทางดนตรีจึงมีผลต่อความซาบซึ้งในดนตรี (ณรุทธ์ สุขขจิตต์, 2548) ผู้เรียนจึงควรค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาการฟังเพิ่มเติมด้วยตนเอง เนื่องด้วยเวลาเรียนในชั้นเรียนไม่เพียงพอเพราะความซาบซึ้งในดนตรีต้องใช้เวลาในการสั่งสมประสบการณ์ฟัง

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคีตนิยมเพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านการสอนสังคีตนิยม และด้านดนตรีศึกษา พบว่า วิชาสังคีตนิยมเป็นการศึกษาดนตรีในฐานะผู้ฟังซึ่งสุนทรียภาพหรือความซาบซึ้งในดนตรีเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดที่ผู้ศึกษาจะได้รับ แต่ในสภาพจริงของการเรียนการสอนสังคีตนิยมระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น สังคีตนิยมเป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาทั่วไปได้เรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีในชั้นพื้นฐานเสียมากกว่า ซึ่งรายละเอียดของเนื้อหาดนตรีนั้นมีความซับซ้อน มีความเป็นนามธรรมสูง มีรายละเอียดมากต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และความซาบซึ้งในสุนทรียภาพนั้นมีไม่เท่ากันในแต่ละบุคคลและไม่สามารถสอนให้เกิดขึ้นเหมือนกันได้ (Lowenfeld & Brittain อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543) ดังนั้นการเรียนการสอนวิชาสังคีตนิยมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในดนตรีตามชื่อวิชาภายในหลักสูตรเพียง 30 - 48 ชั่วโมงนั้น จึงเป็นไปได้ยาก การพัฒนาการเรียนการสอนสังคีตนิยมที่ส่งเสริมสุนทรียภาพแก่ผู้เรียนจึงควรคำนึงถึงหลักการของสุนทรียภาพและสภาพจริงในการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยบทบาทสำคัญของการพัฒนาอยู่ที่การบริหารจัดการของสถาบันการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในส่วนการบริหารจัดการนั้นสามารถพัฒนาการเรียนการสอนโดย 1) ปรับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับเวลาเรียน โดยอาจแบ่งเนื้อหาออกเป็นสองภาคการเรียน หรือเป็นรายวิชาที่ให้ผู้เรียนเรียนต่อเนื่องกัน เช่น แบ่งเป็นวิชา Music Appreciation 1 และ Appreciation 2 เป็นต้น ซึ่งทำให้มีเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละสาระมากขึ้น 2) กำหนดให้รายวิชาสังคีตนิยมนี้เป็นวิชาเลือกเสรี ที่ไม่ได้บังคับให้ผู้เรียนต้องเรียนตามหลักสูตร เนื่องจากเมื่อผู้เรียนสนใจในรายวิชานี้เพราะไม่ได้ถูกกำหนดให้มาเรียน และเมื่อผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อรายวิชา มีความพร้อมที่จะเปิดใจเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพในด้านสุนทรียภาพมากขึ้น 3) สามารถจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่ที่เป็นลักษณะของผู้เรียนใน

สถาบันส่วนใหญ่ในปัจจุบัน และการจัดกลุ่มผู้เรียนขนาดเล็ก เพื่อประสิทธิภาพในการสอนที่เน้นสุนทรียภาพของผู้เรียนได้มากกว่า โดยในด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน มีรายละเอียดเหมือนกัน แต่ในส่วนกระบวนการสอนและการวัดประเมินผลจะแตกต่างกันบ้าง ซึ่งสำหรับผู้เรียนกลุ่มเล็กจะมีกระบวนการที่ลึกซึ้งกว่าผู้เรียนกลุ่มใหญ่ 4) การพัฒนาครูผู้สอน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคีตนิยมนั้นอยู่ที่ครูผู้สอนที่จะเป็นให้ความรู้เนื้อหาสาระดนตรีที่ครบถ้วน พร้อมทั้งให้หลักการที่จะนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีซึ่งครูผู้สอนต้องตระหนักในคุณค่าทางสุนทรียภาพนี้ และสอดแทรกเนื้อหาหนทางสู่ความซาบซึ้งในดนตรีอยู่เสมอในทุกๆ ส่วนของสาระการเรียน ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการสอนแบบต่างๆ ทั้งการบรรยาย การอภิปราย การตีความ และสามารถชี้แนะให้ผู้เรียนสัมผัสความงามของดนตรี ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการฟังดนตรีให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งถึงแม้ว่าเวลาเรียนในชั่วโมงอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความซาบซึ้ง แต่หากครูผู้สอนปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสุนทรียภาพทางดนตรีและการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการฟังไปสู่ความซาบซึ้งได้ ครูจึงควรนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตมีความก้าวหน้ามาก ผู้เรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลจากทั่วทุกมุมโลกได้ตลอดเวลา เว็บไซต์ Youtube ที่มีวีดิทัศน์การแสดงดนตรีและสื่อบทเพลงที่หลากหลาย เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีและมีประโยชน์และได้รับความนิยมสูงมากในปัจจุบัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 41 ปี ความสามารถในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจและใช้เป็นประจำนี้ อาจไม่เชี่ยวชาญนัก จึงควรมีการให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนเหล่านี้ให้ใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การพัฒนาทัศนคติของผู้เรียน ครูผู้สอนผู้มีประสบการณ์ควรปลูกฝังให้ผู้เรียนมีวิจรรย์ญาณในการเลือกเสพดนตรี ให้รู้จักแยกแยะ เปิดใจกว้าง และเลือกดนตรีที่ดีมีคุณภาพ โดยครูผู้สอนควรให้หลักการเหล่านี้แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการฟังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ให้เป็นผู้นิยมในดนตรีต่อไปหลังจากจบการเรียนในหลักสูตรไปแล้ว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สภาพการเรียนการสอนสังคีตนิยมนระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.1 จากการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคีตนิยมนำให้เกิดประสิทธิภาพทางสุนทรียภาพต่อผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาท

ที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และส่งผลต่อทัศนคติของผู้เรียน เนื่องจากจุดมุ่งหมายของผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ที่ผลการเรียนมิได้อยู่ที่ความซาบซึ้งที่มีสุนทรียภาพ และสังคตินิยมเป็นเรื่องของทัศนคติที่ย่อมแตกต่างกันในแต่ละตัวบุคคล ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงทัศนคติของผู้เรียนให้มากขึ้น สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจ จุดประกายให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจและสนใจที่จะศึกษาต่อด้วยตนเองในภายหลัง เพราะความซาบซึ้งจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการสัมผัสสุนทรียะให้มาก เวลาในชั่วโมงเรียนจึงไม่เพียงพอให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งตามเป้าหมายรายวิชาได้

1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นว่าการเรียนการสอนสังคตินิยมระดับอุดมศึกษาในแต่ละสถาบันมีความแตกต่างและยังไม่สามารถไปถึงเป้าหมายด้านความซาบซึ้งได้ทั้งหมด อีกทั้งวิชานี้เป็นวิชาที่อยู่ในหมวดการศึกษาทั่วไปที่เปิดสอนกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้นจึงควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอน ผู้บริหาร และผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้วิชาสังคตินิยมในแต่ละสถาบันมีรูปแบบที่เหมาะสมให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และส่งเสริมสุนทรียภาพแก่ผู้เรียนได้จริง

2. แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคตินิยม

2.1 ครูผู้สอนควรค้นคว้าหาความรู้ที่น่าสนใจ และแง่มุมทางด้านสุนทรียภาพของดนตรีที่สอนให้มากก่อน จะทำให้สามารถแนะแนวทางแก่ผู้เรียนให้สัมผัสความงามของดนตรีที่สอนได้

2.2 ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสังคตินิยมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนสังคตินิยมในระดับชั้นอื่นได้แต่ต้องศึกษาถึงองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้สอนสังคตินิยมในแต่ละระดับชั้นโดยคำนึงถึงเนื้อหาและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสังคตินิยมในสถาบันศึกษาเอกชนเพิ่มเติม เพื่อหาข้อสรุป และเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพ ปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนสังคตินิยมในแต่ละกลุ่มสถาบัน

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการวัดผลประเมินผลด้านสุนทรียภาพทางดนตรีอย่างเป็นทางการที่สามารถนำไปใช้วัดผลประเมินผลได้อย่างมีความเที่ยงตรงและมีมาตรฐาน

3. ควรมีการศึกษาในบริบทของผู้เรียนเพิ่มเติมเพื่อได้ข้อมูลครบถ้วนตามองค์ประกอบของการเรียนการสอน